

การดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย: กรณีศึกษา สำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม*

เพ็ญไพลิน บุญโพธิ์งาม**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาสาระของภารกิจด้านการบังคับใช้กฎหมาย ข้อจำกัดในการดำเนินงาน แนวทางในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม ใช้วิธีวิจัยเอกสาร และวิธีวิจัยสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ภารกิจของสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมายมีขอบเขตในการดำเนินงานค่อนข้างกว้าง ประกอบกับสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย ไม่มีกฎหมายในการรองรับในการปฏิบัติงาน จึงทำให้การปฏิบัติงานที่ผ่านมาไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ไม่สามารถดำเนินการจัดซื้ออาวุธปืน เครื่องกระสุน เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ไม่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการบังคับใช้กฎหมาย และเจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : การดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย

บทนำ

เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2552 นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้เป็นประธานเปิดการประชุมคณะกรรมการเพื่อการศึกษาแนวทางการจัดตั้งสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมายขึ้น และนำข้อสรุปเข้าสู่ ที่คณะรัฐมนตรีในเวลาต่อมา จนกระทั่งเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 คณะรัฐมนตรีได้ มีมติเห็นชอบในหลักการแนวทางการปรับโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยการจัดตั้งสำนักงานบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย

*บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง การดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย : กรณีศึกษาสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม

**นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้ออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 โดยจัดตั้งสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมายเป็นส่วนราชการภายในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2553 ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมายของสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเนื้อหาสาระของภารกิจด้านการบังคับใช้กฎหมาย ข้อจำกัดในการดำเนินงานแนวทางในการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัยจะศึกษาเฉพาะภายในสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเฉพาะการดำเนินงานของข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย สำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย

ขอบเขตด้านระยะเวลา ช่วงระยะเวลาที่จะศึกษาคือ ผู้วิจัยศึกษาช่วงเวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2555 - เดือนกุมภาพันธ์ 2556

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทราบถึงภารกิจหลักในการดำเนินการด้านการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การปฏิบัติราชการเป็นไปอย่างมีเป้าหมายและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทราบถึงข้อจำกัดในการดำเนินการด้านการบังคับใช้กฎหมาย และแนวทางในการดำเนินการด้านการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติงาน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณณา วามานนท์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารการปราบปรามการทุจริตระดับชาติของไทย : การศึกษาบทบาท ระบบ และการบริหาร ของคณะ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญพิเศษ

ยุทธภูมิ จิตภักดี (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติ ศึกษากรณี เรือนจำกลางคลองเปรม ผลการศึกษาพบว่าปัญหาทางด้านเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ขาดทักษะและความรู้ความชำนาญ

บพิตร รัตนบุรี (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการให้บริการแบบศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ไปปฏิบัติ ศึกษากรณี สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ต้องเร่งจัดสรรกำลังคนให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน และการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่

ก้องศักดิ์ สงวนเขียว (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศึกษาเฉพาะกองบังคับการตำรวจปราบปราม ยาเสพติด 1 กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า ควรให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์การสื่อสาร วิทยุการที่ทันสมัย

จุมพล หนีพพานิช (2547 , หน้า 155) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การผสมผสานของทรัพยากร อันได้แก่ เงิน กำลังคน ที่ดิน เครื่องมือ การผสมผสานทรัพยากรเหล่านี้ต้องเป็นไปตามที่พึงปรารถนาหรือเป็นที่ต้องการ คือมีมากพอต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สัมฤทธิ์ผล ในทางปฏิบัติปัจจัยประการนี้ก่อให้เกิดปัญหาคอขวด

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัย 2 วิธีในการดำเนินการวิจัย ได้แก่

1. การวิจัยเอกสาร (Document Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สถิติตัวเลข วารสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ ข้อมูลหลักฐานต่างๆ ที่มีอยู่ รวมทั้งได้สืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2554 หน้า 35)

2. การวิจัยสนาม (Field Research) โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่จะควบคุมไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งต้องการข้อมูลที่ละเอียดและยังไม่มีผู้รวบรวมมาก่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2554, หน้า 35) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย จำนวน 9 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการประจำผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ระหว่างเดือนกันยายน 2553 ถึงเดือนตุลาคม 2554

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน มีดังนี้

- 1.1 ไม่มีกฎหมายรองรับในการปฏิบัติงานในการดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย
- 1.2 ไม่มีครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน เช่น อาวุธปืน รถยนต์สำหรับใช้ในการปฏิบัติการ
- 1.3 ไม่มีหน่วยงานที่สนับสนุนข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลทางเทคโนโลยีและยุทธวิธี
- 1.4 บุคลากรไม่มีทักษะที่จำเป็นด้านการดำเนินงานบังคับใช้กฎหมาย
- 1.5 เจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
- 1.6 ภารกิจมีขอบเขตที่กว้างและซับซ้อนกับภารกิจของหน่วยงานอื่นๆ

แนวทางในการแก้ไข้ปัญหา

2) แนวทางแก้ไข้ปัญหา อุปสรรคการปฏิบัติงาน มีดังนี้

- 2.1 ในการดำเนินงานของสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงยุติธรรมต้องกำหนดนโยบายและทิศทางของสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมายให้ชัดเจน
- 2.2 การผลักดันร่างพระราชบัญญัติบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย และ
- 2.3 การกำหนดอำนาจให้กระทรวงยุติธรรมมีอำนาจในการจัดซื้ออาวุธปืน เครื่องกระสุน เพื่อรองรับการปฏิบัติงานและการดำเนินการจัดซื้อครุภัณฑ์ที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติงาน
- 2.4 การดำเนินการสรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการบังคับใช้กฎหมาย
- 2.5 ประสานขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย ของสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย เกิดจาก การไม่มีกฎหมายรองรับในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้รับการสนับสนุนข้อมูลหรือการตรวจสอบข้อมูลบุคคลทางเทคโนโลยี รวมทั้งการไม่มีอาวุธปืนซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสิ่งที่เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมาก และที่ผ่านมาสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย ไม่มีบุคลากรที่มีทักษะความสามารถด้านการบังคับใช้กฎหมายในการปฏิบัติงาน

เพราะฉะนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม ควรดำเนินการรวบรวมสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย และสำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นสำนักคุ้มครองพยาน และให้สำนักคุ้มครองพยานเป็นส่วนราชการภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน

บรรณานุกรม

- ก้องศักดิ์ สงวนเขียว.(2542). ปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1 กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุมพล หนิมพานิช. (2547). การวิเคราะห์นโยบาย. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช ไตรังการส่งเสริมการแต่งตำรา.
- บพิท รัตนบุรี. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการให้บริการแบบศูนย์ บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณี สำนักงานเขตสายไหม. ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรรณภา วามานนท์. (2550). การบริหารการปราบปรามการทุจริตระดับชาติของไทย: การศึกษาบทบาท ระบบ และการบริหารของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิโรจน์ ก่อสกุล.(2554). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- ยุทธภูมิ จิตภักดี. (2553). การนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา เรือนจำกลางคลองเปรม. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.